

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 8
(iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopoldne in od 5. do 6. dopoldne vsak dan razen nedelje in
praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna
K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletna K 21.60; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

Posamezne številke po 6 vin.

Štev. 243.

V Ljubljani, v četrtek dne 28. marca 1912.

Leto II.

Benkovič, prijatelj rudarjev.

Klerikalni poslanec Benkovič spoznava, da se je varnost njegovega mandata zlasti izza zadnjih volitev znatno skrčila. Že lani se je lahko prepričal, kako je z njegovo priljubljenostjo v volilnem okraju, katerega bi rad obdržal do konca svojih dni. Mož je romal od občine do občine, ali kjerkoli je hotel govoriti, je moral apelirati na varstvo žandarjev, ki so ga spremljevali kakor v sovražni deželi. Kjer se je pokazal, so bili volilci naravnost ogorčeni in so mu izražali svojo »naklonjenost« na tako nedvojen način, da so se mu kolena šibila in mu je srce neprestano trepetalo v junaških prsih.

Čudno ni, da je bilo tako. Benkovič je klerikalni zaradi tega, ker je vladajoča stranka med Slovenci klerikalna. Če bi gospodovali liberalci, bi ne pretrepal nikakršnih dušnih boječnin, če bi se njegovo prepričanje zavedlo, da je liberalno. Njegovi sposobnosti je verjeti, da bi se znala živeti tudi v socialistično mišljenje.

V tem oziru ni Benkovič kakšna posebna izjema. Saj je tako skoraj z vso klerikalno inteligenco. Ljudje, ki so bili v osmi šoli najradikalnejši ateisti, v dijaških društvih najglasnejši proticerkveni gromovniki, včasih tudi še potem navdušeni svobodomisljci, zadelkramirajo navedenkrat o češčenju device Marije, se odkrivajo pred vsakim znamenjem in se ponujajo za ministrante. Verjeme jim, da so se izpreobrnil, ker se jim je ponoči prikazal angel in jih poklical »na pravo pot! In spoštujte jih! Zakaj noben teh značajnežev ni mislil ob svojem spokorjenju na korito, na mandat ali na kupčijo. Bog ne daj! Samo luč jih je razsvetlila.

Toda Benkovič bi bil lahko razžaljen, če bi ga merili kar z navadnim klerikalnim vatlom in mu ne bi prisodili nič posebnega. Zakaj Benkovič navsezadnje ni le klerikal, ampak tudi Benkovič. Mož zna n. pr. kakor malokdo delati pri volitvah velikanske obljube. Kadar je kandidat, ni zanj nič pretežke, nič nemogoče. Ako bi volilci takrat zahtevali, da se napravi med brežiškim okrajem in planetom Martom telefonska zveza, bi jo znal Benkovič obljubiti; in če bi v Pišecah želeli, da jih obišče papež, bi Benkovič dejal, da bo govoril z njim.

Tako je v dobi volitev. Pozneje je kajpada drugače. Očitati mu, da noče nič storiti, bi bilo pač prehud; ali kaj naj stori človek s tako ogromno množino neznanja in nesposobnosti, kolikor je ima ta možakar? Če bi se razpisale nagrade za parlamentarne nevedneže, bi si Benkovič brez truda pridobil eno najlepših. In zato je naravno, da je minila državnozborna perioda. Benkovičevi volilci so bili pa zopet tam, kjer so bili že pred volitvami. Ko je zopet kandidiral, ni torej zopet imel nobenih drugih argumentov kakor one, s katerimi se je »bojeval« leta 1907.

Bojevat se zna gospod Benkovič, ki je takorekoč akademik, izredno fino. Njegovo glavno bojno sredstvo je blatenje nasprotnika. Na tem polju so njegove sposobnosti res velike. Druga velika lastnost pa je ošabnost. Pri njem je znani pregovor o glavah, ki se nosijo dokonci, docela utemeljen.

Kljub temu je menda vsaj od daleč zaslužil, da mu vsi ti talenti ne morejo trajno asekurirati mandata, in zato je začel v držav-

nem zboru markirati »delo za ljudstvo«, celo za delavstvo. Benkovič bi si rad pridobil tla v Trbovljah. To b mu dišalo, zakaj če se volilci po drugih občinah njegovega okraja nekoliko zdramijo, bo trboveljska množica odločevala.

Ali to grozdje bo kislilo. S tem da govori včasih o rudarjih, ne bo modri Benkovič prav nič opravil, zlasti ne, če bo še dalje take klátil kakor doslej. Njegov renomé sicer itak ni velik, ali če ga noče izgubiti popolnoma, bo pač najbolje, da sploh molči o rudarjih. Zakaj o delavskih razmerah se ne morejo mlatiiti fraze; kdor jih ne razume, naj ostane za pečjo. In Benkoviču se lahko potrdi črno na belem, da razume o rudarskih rečeh toliko kolikor zajec na boben. Ne pravimo, da razume o drugih rečeh veliko več, ali z delavskimi vprašanji je natančno tako.

Včeraj je zopet v državnem zboru nastopal proti tedenskemu izplačevanju rudarskih mezd, češ da je delavcem ljubše mesečno izplačevanje. Če ni ta poslanec naravnost v službi kapitalistov, tedaj je ta trapasta trditev posebno žalostno izpričevalo za njegovo duševno kapaciteto. Naravnost impertinentno pa je, da se sklicuje ta gospod na — rudarje. Ako bi socialisti hoteli, se ne bi smeli niti pokazati v Trbovljah, toliko zaslebo ima tam. Kateri rudarji so mu torej dali mandat, da sme blebetati v njihovem imenu?

Recimo, da ni Benkovič čenčaril iz zlobnosti; tedaj pa je nepobitna neumnost. Benkovič lahko govori marsikaj; ali delavci niso tako zabiti, da bi se sami poteževali za to dobroto, da smejo kapitalistom kredidirati svoje plače cel mesec. Izplačevanje v krajših obrokah ni milost podjetnikov, temveč pravica delavcev. Da pa rudarji nimajo povoda, da bi se ogrevali za mesečno izplačevanje, dokazuje praksa. Pri tem sistemu se namreč opazuje zlasti dvoje: Delavci morajo jemati predumje in živeti morajo na kredit. Za svoj zasluženi denar morajo prositi, da jim ga da bogato podjetje takorekoč na posodo. In zato, ker jim ostaja kapitalist cel mesec plačo dolžan, morajo sami delati dolgove.

Benkovič je takorekoč jurist in če mu ni izpuhtelo prav vse, kar se je moral učiti za izpite iz nacionalne ekonomije, tedaj bi moral vendar kaj razumeti o pomenu kredita in vedeti, da je sedanj način izplačevanja brezprimerno krivičen. Stranka, kateri pripada ta gospod, ima sila rada moralo na jeziku; najpreprostejši čit pa pove človeku, da je pač nemoralno, če špekulira bogato podjetje z denarjem svojih delavcev. Zakaj od tistega trenutka, ko je delavec opravil svoje delo, je on pravi gospodar svojega zaslužka, ne pa podjetnik. Kapitalistu nosi delavec denar obresti, delavec pa mora med tem kupovati na kredit, to se pravi plačevati obresti, ker razpolaga z njegovim denarjem kapitalist!

Tako zastopa Benkovič rudarje, in zato pravimo, da bi storil bolje, če bi pustil te reči sploh na miru. Zakaj rudarji niso taki tepci in take šleve, kakor domneva Njega Ošabnost. Čimveč bo blebetal o teh njemu tujih rečeh, tembolj se bo blamiral pri zavednih delavcih. Seveda, če hoče ta namen doseči, mu ne more nihče braniti.

Kapitalizem v Avstriji 1. 1911.

Industrializacija Avstrije nevdržema napreduje in ta razvoj od agrarne v industrialno državo tvori najmočnejši argument proti zahtevam ekscesivnega agrarizma, ki bi Avstro-Ogrsko najraje obdal s kitajskim zidom. Četudi snovanje podjetij ni vsako leto enako močno in tudi stalno ne napreduje, pa se vendar razlike v večjih razdobjih izenačujejo. Ogledimo si poslednjih sedem let, pa dobimo sledečo sliko:

Najmočnejša je bila seveda investicija kapitala v industriji. Ustanovilo se je 1. 1911 50 inidustrijskih družb s 117.76 milijoni kron napram 42 inidustrijskim družbam s 87.46 milijoni kron v letu 1910. Pri tem je kovinarska in strojna industrija kapital posebno pritegovala, tako da se je ustanovilo leta 1911 osem novih družb te stroke s 35.8 mil. kron napram šestim družbam s 13 milijoni kron v letu 1910.

Značilna za vse nove ustanovitve in presosne poedinih firm v delniške družbe je v Avstriji udeležba bank.

Brez bank skoraj ni več nobene večje transakcije na inidustrijskem polju. V preteklem letu se je prvikat zgodilo, da je več bank medsebojno kooperiralo. V celem so banke posredovale pri 27 družbah z 93.1 milijoni kron glavnice. Da je tej udeležbi bank na inidustrijskem polju pripisovati največji pomen, o tem pač ni nikakega dvoma. Tu gre za predstopnje h kartelni organizaciji, v gotovem oziru za nekake zarodke trustov. Kajti to leži pač na dlani, da bo skušala banka, ki je udeležena na celi vrsti inidustrijskih podjetij, interese teh podjetij po možnosti spojiti in zenzostaviti.

Bistveno večja od kapitala, ki so ga absorbirala novo ustanovljena podjetja pa je še potreba, ki nastaja iz povečanja obstoječih delniških družb. 81 družb je povišalo svojo delniško glavnico za okroglih 260 milijonov kron napram 60 družbam z 243.5 milijoni kron v letu 1910. Preteklo leto izkazuje v tem oziru sploh najvišjo številko, ker se je v predidocih letih (1907 do 1909) zvišala glavnica samo za 55, oziroma 60 in 71.5 milijonov kron. Vidimo: kapital poraja mladiče in je v industriji tako plodovit, da postavlja tožbe naših podjetnikov o slabi rentabiliteti naravnost na laž. Kar si gospodje tu — s pomočjo delavca — prihranijo, to je kapitalizirana nadvrednost, ki na novo investirana, ustvarja zopet nadvrednost. Podjetja se vedno bolj nasičajo s kapitalom, ki ga zopet uporabljajo za oploditve drugih, kapitala potrebnih podjetij. In tako gre naprej: razred kapitalistov se obogatuje, mamu delavcev pa šumi tok zlata brez sledov...

Tako kakor med novimi ustanovitvami kovinarska industrija (poleg industrije za stavbinski material) igra največjo vlogo, tako se tudi v družbah te stroke kapital najbolj zvišuje. Pri tem je paziti, da je potreba kapitala, ki nastaja vsled izdavanja novih akcij (delnic), večja nego izkazani nominalni kapital.

Delnice bank in zavarovalnih družb kakor tudi nekaterih inidustrijskih družb so bile odane z veliko ažiijo (nadplatom nad zapisano vrednostjo), katere višina se cenj na okroglih 100 milijonov kron, tako da so zvišanja kapitala delniških družb, ki so znašala prav za prav samo 260, v resnici zahtevala 360 milijonov K.

Navzlic temu bodo ne samo tisti, ki so delnice izdajali, temveč tudi oni, ki so jih kupovali, prišli do mastnega dobička; tako dobičkanosna je danes v splošnem veleindustrialija! To je dejstvo, vzpričo katerega se razblinejo kakor meglja vse tiste odvratne jeremijade kapitalističnih kričačev, ki propovedujejo vsak dan propad industrije, kakor hitro kjerkoli delavci zahtevajo zvišanje plače, ki je vsled draginje živil postalo nujno potrebno. Ako kapitalizem s tako orjaškimi koraki napreduje, potem vendar ne moremo mezdne politike strokovnih organizacij odgovorne delati za eventualne škode, ki jo kako inidustrijsko podjetje tu ali tam trpi bodisi vsled nezmožnosti vodstva, bodisi vsled višje sile.

Toda ne samo veliki kapital, tudi mali kapital narašča in procvita. L. 1911. je bilo ustanovljenih 483 družb z omejeno zavezo z osnovno glavnico 89.95 milijonov kron napram 369 družbam z osnovno glavnico 64.9 milijonov kron leto poprej. Tudi tu, pri družbah z omejeno zavezo, pri asociacijah malega kapitala, se je v letu 1911 dosegel rekord, ki ga ni doseglo nobeno prejšnje leto. V kovinarski industriji sami je bilo ustanovljenih 29 družb z 4.735 milijoni kron osnovnega kapitala, v skupini tovarne strojev, instrumentov in aparatov je bilo ustanovljenih 54 družb s 7.314 milijoni kron osnovnega kapitala. Koncem leta je bilo že 1500 družb z omejeno zavezo, ki so predstavljale glavnico 370 milijonov kron. Torej tudi »mali« kapital se razvija. Da, izkoriščanje človeške delovne moči prinaša dobre sadove. Nad njimi počiva božji blagoslov. Samo na delu tistih, ki tak napredek omogočajo — počiva prokletstvo!

Ako preračunamo celokupne investicije kapitala v delniških podjetjih z omejeno zavezo in sicer tako nove ustanovitve kakor zvišanja kapitala, dobimo znesek 484.6 milijonov kron, to je za 22.96 milijonov kron več nego v letu 1910. Skupno z Ogrsko je bila inidustrijska produkcija podložena s 1000 milijoni kron.

K temu je pristihi še poedine inidustrijske ustanovitve in pa razširjenja obratov poedinih firm; cenijo se na 254 tovarn. Gotovo v primeri z razmerami na Nemškem, to ni baš mnogo. Pa zato živimo pač v Avstriji, kjer se vse ravno bolj počasi razvija. Da pa v primeri z Nemčijo ne stojimo tako slabo, se razvidi iz sledečega dejstva: Celokupna potrebščina, ki jo je imel kapitalni trg v Avstriji pokriti, znaša 1 in pol milijardo, potrebščina Ogrske 1 milijardo, to je skupaj 2 in pol milijardi. In približno ravno toliko potrebujejo na Nemškem za razširjenje inidustrijske produkcije. To je presenetljiv rezultat, ki ovrže vse tisto običajno jadikovanje o slabem razvoju avstrijske industrije. Z orjaškimi koraki napreduje kapitalizem tudi pri nas, to je dejstvo in to je nauk, ki ga črpamo iz navedenih števil.

NOVICE.

* Samomor bančnega ravnatelja. Ravnatelj in borzni disponent ogrske hipotečne banke Aladar Szanto se je ustrelil. V pismu, ki ga je ostavil, sporoča, da ga je bakaratna igra poglala v samomor. »Svojo usodo sem zaslužil,« pravi. »Prosim, da mojo ženo z največjo prizanesljivostjo o tem obvestite. Nisem ji pisal, ker gre preko mojih moči, da bi se od nje poslovil.«

EMILE ZOLA:

Rim.

(Nadaljevanje.)

Obmolnila je; dvoje velikih solz ji je prišlo v oči. Pravda zaradi razveljavljenja zakona se navidezno res ni nikamor genila, ker so nastale vsak dan nove zapreke.

Pierra so zelo genile solze, ki so bile pri njej tako nenavadne. Včasih je sama priznavala za mirnim smehljajem, da se ne zna jokati. Ali srce se ji je omehčalo; trenotek je slonela kakor uničena ob sarkofagu, zaraslemz mahom in napol razjedenen od vode, v tem ko je čisti vodni curek z jasnimi glasovi flavte padal iz odprtih ust tragične maske. Ali v duhovniku se je pred njim dvignila misel na smrt, ko je videl, da se je hotela ona, mlada, v lepoti se žareča, zgruditi ob tem marmornem sarkofagu, na katerem so v dvjem bakhlanu za ženami se podčej favni razglajali vsegamogočnost ljubezni, katere simbol so stari radi vklesavali v grobove v dokaz večnega življenja. Lahka, vroča sapa je vela skozi solčno, samotno vrtno tišino in je pripajšala s sabo opojne dišave oranž in tobire.

»Človek je močan, če ljubi,« je mrmral Pierre.

»Da, popolnoma prav imate,« je nadaljevala že zopet s smehljajem. »Resnično sem otročja... Ali tega ste krivi Vi in Vaša knjiga. Razumem jo le tedaj, če trpim... Ali kljub temu napredujem, kajne? No dobro, ker hočete, naj bodo torej vsi reveži moji bratje, in vse žene, ki trpe bolečine, moje sestre.«

Navadno je Benedeta prva zapuščala vrt in se vračala v sobo; Pierre je ostajal sam in včasih je popolnoma pozabil na čas pod lavoriko v lahki ženski dišavi, katero je zapuščala Benedeta. Zmedeno je sanjal o sladkih in žalostnih rečeh. Kako trdo je življenje ubogih bitij, ki jih mori večno hrepenenje po sreči! Vseokrog njega je postala tišina še večja; velika, stara palača in s travozaraso, odmrtega

portika obdano dvorišče, kjer so razpadale marmorne najdbe, brezročni Apolo in odlomljeni život Venere, je spalo svoje težko spanje razvalin. Grobne tihote ni motilo nič drugega kakor od časa do časa nenaden ropot kakšne prelatovske kočije, ki je pripeljala kardinalu obiskovalca.

Nekega pondeljka zvečer so bili v salonu done Serafine okrog četrta na enajst le še mladi ljudje. Monsinjur Nani se je le prikazal, da je zopet izginil; kardinal Sarno je pravkar odšel. Poleg kamina na svojem navadnem prostoru je sedela dona Serafina sama; kakor navadno je ostala ob strani in njene oči so strmele na prazen prostor odvetnika Morana, ki se nikakor ni več pokazal. Pred kanapejem, na katerem sta sedeli Benedeta in Celija, je stal kramljajoč in smejoč se Dario, pa abbé Pierre in Narcisse Habert. Ta se je že nekoliko minut zabaval tako, da je drazil mladega kneza; trdil je, da ga je našel v družbi jako lepega dekleta.

»Ali, dragi moj, nikar se ne branite, sa je resnično krasna... Šla je poleg Vas in zavila sta v samotno ulico, če se ne motim v Borgo Angelico. Iz diskrecije Vama nisem dalje sledil.«

Dario se je smehljaj brez zadrege, kakor srečen človek, ki se ne more odreči svojemu strastnemu kultu lepote.

»Gotovo, gotovo, saj nič ne tajim. Jaz sem bil... Le da je ta reč drugačna kakor mislite...«

Obrnil se je do Benedete, ki se je tudi smehljala brez sence kakega lubosumnega nemira. Nasprotno je bila videti vzradoščena zaradi očesnega užitka, ki ga je imela za trenotek.

»Saj veš, za tisto ubogo deklicogre, ki sem jo bil našel pred približno šestimi tedni vso obilito s solzami... Ta, tista delavka, ki je tako plakala, ker je izgubila delo, in ki je rdeča kakor rak tekla pred menoj, da me povede k staršem, ko sem ji hotel dati liro... Saj se spominjaš, Pierina!«

»Gotovo, Pierina.«

»Pomislite torej, poslej sem jo videl trikrat ali štirikrat na ulici. In res je: Tako izredno lepa je, da se vsakokrat ustavim in govorim z njo... Zadnjič sem jo tako spremlil do nekega tovarnarja, ali dela zopet ni dobila, pa se je zopet razjokala. Duše mi, poljubil sem jo, da bi jo malo potolažil... Eh, vsa je odrevenela, a bila je srečna, tako srečna!«

Vsi so se zdaj smejali tej povesti. Celija pa se je prva pomirila.

»Dario,« je rekla z jako resnim glasom, »ona Vas ljubi, saj veste. Človek ne sme biti tako malopriden.«

Dario je bil nedvomno njenega mnenja, zakaj zopet je pogledal Benedeto in veselo majal z glavo, kakor bi hotel reči: Jaz ne ljubim, tudi če sem ljubljn. Delavka z biseri, otrok iz ljudstva! Ne, ne! Lahko bi bila Venera, ali na to ni niti misliti, da bi mogla biti ljubica. Sam se je zelo zabaval zaradi romantičnega doživljanja, o katerem je Nrcisse spesnil sonet: Lepa delavka z biseri se smrtno zaljubljuje v čudovito lepega, mladega kneza, ki prihaja mimo, pa ji ginjen od njene nesreče, podari tolar; lepa delavka, zadeta globoko v srce, ker je tako radodaren in lep, sanja poslej le o njem, povsod mu sledi in plamteča vez jo spaja z vsemi njegovimi koraki; in lepa delavka, ki je odklonila tolar, terja naposled s svojimi poslušnimi, nežnimi očmi kot miloščino srce mladega kneza, ki ji ga res nek večer milostno podari.« Benedeti je ta igra jako ugajala. Ali Celija, ki je bila s svojim angelskim obrazom videti kakor malo dekletce, ki še ne sme ničesar vedeti, je ostala zelo resna.

»Dario, Dario, ona Vas ljubi,« je ponavljala.

»Ne smete je žalostiti.«

Zdaj se je tudi v kontesini zgenilo sočutje.

»In revni ljudje itak niso srečni.«

»O, neverjetna beda je to,« je vzkliknil knez. »Ko me je takrat odvedla tjadol na Prati del Castello, mi je kar sapo jemalo. Grozno je,

neverjetno grozno.«

»Ali spominjam se, da smo hoteli obiskati te nesrečnike,« je povzela Benedeta. »Ordo je, da smo se tako dolgo obotavljali... Kajne!«, gospod abbé Froment, zaradi Vaših študij bi Vam bilo gotovo ugajalo, da bi nas bil spremljal in videli iz bližine siromašno rimsko prebivalstvo.«

Dvignila je oči k Pierru. Ta je že nekaj časa molčal. Zelo ga jegenilo, da se ji je zopet zbudila ta usmiljena misel, po glasu, ki nekoliko tresel, je spoznala, da se mu je hotela pokazati kot dobra učenka, ki napreduje v ljubezni do ubogih in nesrečnih. Razuntega se ga je hipoma zopet polotila strast za svoje pasteljstvo.

»O, Rima ne zapustim, dokler ne vidim tukaj trpečega ljudstva, ki je brez dela in brez kruha,« je dejal. »V tem tiči bolezen vseh narodov, in okrevati morejo le tedaj, če se ozdravi beda. Če se ne hranijo korenine, usahne drevo.«

»No dobro, pa določimo takoj to reč,« je nadaljevala Benedeta. »Z nami pojdete v Prati del Castello... Dario nas povede.«

Ta je z usmiljen obrazom poslušal duhovnika, ne da bi bil popolnoma razumel priliko o koreninah in drevesu.

»Ne, ne, sestrična,« je zaklaval ves prepadel, »le povedi gospoda abbeja tja na izprehod, če te to zabava. Jaz sem že bil tam, pa ne grem več. Na mojo besedo — ko sem se vrnil, sem moral skoraj leči v posteljo; vrtelo se mi je v glavi in v želodcu... Ne, ne, prežalostno je; taka strahota je čisto neverjetna.«

Ta trenotek se je dvignil nezadovoljen glas iz kota pri kamini. Dona Serafina je prekinila svoj dolgi molk.

»Dario ima prav. Pošlji jim miloščino, draga moja; tudi jaz bom rada prispevala... Dosti je bolj priporočljivih krajev, kamor lahko povedeš gospoda abbeja... Ti bi mu dala res lep spomin na naše mesto.«

Premoženje ravnatelja Szanta, ki je bil v 46. letu, je znašalo samo še 3 K 46 vin. Premoženje svoje žene je baje popolnoma zaigral ter povrh napravil še 70.000 igralnih dolgov, ki jih ni mogel poplačati. — Ogrska hipotečna banka konstatira, da samomor ravnatelja Szanta ni v nikakšni zvezi z blagajniškim stanjem zavoda.

* **Nove toplice v Badgasteinu.** V Badgasteinu so odkrili nove toplice. Vodna temperatura znaša pri izviru več nego 28 stopinj.

* **Albert Traeger umrl.** Starostni predsednik nemškega državnega zbora, tajni svetnik Albert Traeger je v tork popoldan umrl na srčni kapi. Traeger je bil znan tudi kot lirik.

* **Smrten padeč aviatika.** Iz Düsseldorfa poročajo: Aviatik Kleine je po več posrečenih poletih pri Düsseldorfu padel z višine 10 metrov ter se smrtno poškodoval. Aparat se je preveznil in aviatika pokopal pod sabo. Padeč je bil tako nesrečen, da je Kleine kmalu nato v bolnici umrl. Njegova žena, ki je bila s svojim štiriletnim otrokom priča nezgode, se je onesvestila.

* **Pariški avtomobilski roparji.** Ob priliki napadov avtomobilnih roparjev pri Parizu, o katerih smo večkrat poročali, se je pokazala zopet vsa pomanjkljivost pariške varnostne službe. Šef pariške policije je izjavil, da ni niti najmanjšega izgleda, da bi avtomobilne roparje mogli prijeti. — Prav značilna je neka scena v Angersu. Roparji so dospeli s svojim plenom iz pariškega predmestja. Časopisi pa so priredili že posebne izdaje o hudodelstvu. Avtomobilisti so se ustavili. Eden je vrgel raznašalca 50 cent, vzel en list in zaklical svojim tovarišem: »So nam že na sledu?«. Na vozu so se zločinci malo posvetovali nato izstopili in šli proti postaji, kjer so se poslužili predmestnega vlaka v Pariz. Scena se je odigrala pred neko kavarno, kjer jo je opazovalo mnogo gostov.

* **Dražba slik.** Iz Pariza poročajo: Prvi dan dražbe zbirke Russel, ki velja za eno največjih pariških privatnih zbirk, je prinesel več nego tri milione frankov. Neka slika Lawrence, ki predstavlja najmlajšo hčerko grofa Derfija, je prinesla 435.000 frankov, slika Corota: »Boj pod drevmom ob jezeru« 310.000 frankov, neka slika Fragonarda: »Vzgoja naredi vse« 250.000 frankov.

* **Poneverbe pri boelski rudniški in jeklarski družbi.** Iz Peterburga poročajo: Pri boelski rudniški in jeklarski družbi so konstatirali poneverbo 180.000 rubljev. Krivec, neki Grünberg, je pobegnil v Ameriko.

* **Ljubosumen petrolejski kralj.** Iz Peterburga poročajo: V Baku je končala v pondeljek obravnava proti večkratnemu milijonarju, petrolejskemu kralju in državnemu svetniku Tagijevu. Zgodovina njegove afere je sledeča: Tagijev je imel inženirja, po imenu Bebutov, ki je vodil njegova podjetja. V sled različnih praznih govoric, ki so mu prišle na ušesa, je postal na inženirja ljubosumen. Nekega dne ga je poklical k sebi, peljal ga je v svojo spalnico ter ga ondi zaprl. Nato je poklical ljudi in kričal: »Tepite lopova!« Rebutova je nahujskana družal strahovito pretepla. Tagijev sam je od bolečin zdihajočega inženirja še parkrat sunil z nogo, obkladajoč ga pri tem z najpoglednejšimi psovskami. Gospa Tagijeva, ki je bila priča tem prizorom, se je onesvestila. V pondeljek je bil petrolejski kralj zaradi svojega postopanja obojen na poltretje leto ječe, in sicer mora presedeti kazen v ječi, ki jo je bil sam sezidal in podaril državi. Tudi ostale, na trpinčenju udeležene osebe so dobile večje zaporne kazni.

* **Prepovedana obleka.** Šejk ul Islam na Turškem je izdal oklic, v katerem se mohamedan k m ženam nošnja modernih oblek strogo prepoveduje ter zapoveduje, da morajo biti verskim predpisom primerno strogo zadržane.

* **Katastrofa v rudniku.** Iz Bluefieldsa (Zapadna Virginija) poročajo, da je 85 do 100 rudarjev v nekem ondodnem rudniku odrezana pot na prsto. Bati se je težke nesreče.

* **Kanadska polarna ekspedicija.** Geološki oddelek v Kanadi namerava poleti odposlati ekspedicijo na polarno ozemlje. Ekspedicijo bosta vodila Borups in Mac Millaus, ki sta Pearya spremljevala na njegovih polarnih vožnjah. Naloga ekspedicije bo raziskava dežele Crook, za slučaj, da se to ne posreči, pa bo imela ekspedicija znanstveno opazovati pokrajini Ellesmere in Grautland.

* **Povratek japonske ekspedicije na južni tečaj.** »Vossische Zeitung« poroča iz Londona: Japonska antarktična ekspedicija je po neki vesti »Standarda« dospela v novozelandsko luko Wellington. Kapitan je izjavil, da je en del svoje ekspedicije izkrčal v vališkem zalivu in potem vožnjo nadaljeval v južnovzhodni smeri. Na povratku je izkrčane člane ekspedicije zopet vkrcal. Najjužnejša točka, ki jo je dosegel, je bila 80° južne širine.

* **Novi avtomobilski zločinci.** Zlodejevstva s pomočjo avtomobilov se nadaljujejo. Iz Puteuxa poročajo o sledečem tajinstvenem dogodku: Dva policijska agenta na kolesih sta pasirala neko ulico, ko naenkrat privozi mimo njih eleganten avtomobil z blazno hitrostjo. Uradnika sta videla, kako se je neka oseba nagnila iz voza in klicala na pomoč. Uradnika sta avtomobil zasledovala, toda nista ga mogla več dobiti. Videla sta iz avtomobila pasti predmet, ki sta ga pobrala in konstatirala, da je kloroformna čepica za narkotiziranje. Francoska zbornica je za izpolnitev javne varnostne službe votirala kredit enega milijona frankov.

* **Svetovna statistika zrakoplovstva.** Generalni tajnik francoskega zrakoplovnega kluba G. Basanjon je izdelal zanimivo statistiko, ki nam daje prvokrat v številkah pregled o velikanskem napredku zrakoplovne industrije in zrakoplovstva. V letu 1910 se je zgradilo: 800 letalnih strojev, ki so imeli skupaj 7600 konjskih sil, v letu 1911. pa že 1350 letalnih strojev, ki so skupaj imeli 80.000 konjskih sil. 1910. se je 4800 pasažirjev prepeljalo z letalnimi stroji. 1911. že 12.000. 1910. se je napravilo 3000 poletov preko dežele, 1911. že 13.000. Slično sliko nam nudi primera razdalj, ki so jih letalni stroji preleteli v poslednjih dveh letih. 1910. so letalni stroji preleteli okrog 1 milijon kilometrov v zraku, 1911. 2.600.000 km. 1910. so ostali vsi letalni stroji v celem 8300 ur v zraku.

1911. pa že mnogo več nego 30.000 ur. Temu primerno je narasla tudi produkcija zrakoplovne industrije. Dočim se je v letu 1910. izdelalo 840 letalnih motorjev in 4900 zrakoplovnih vijakov, je znašala produkcija leta 1911. že 1400 motorjev in 8000 letalnih strojev. Število smrtnih nezgod je znašalo v preteklem letu 71; 26 smrtnih nezgod odpade izmed teh na Francijo.

* **Sredstvo proti smrti v narkozi.** Smrt v narkozi je strašilo, ki straši nad vsemi operacijami. Vsekakor si predstavljajo to strašilo lajki veliko groznejše nego zdravniki. Pariški profesor Pavel Delbet je te dni v franc. akademiji za medicino predaval o interesantnih poskusih, ki jih je napravil tekom enega leta. Profesor Delbet misli, da je iznašel sredstvo — »Adrenalin« se imenuje njegova iznajdba —, ki bo nevarnost klorofora za srce popolnoma odpravilo. Napravil je pri svojih pacientih s sredstvom poskuse in dosegel zmerom ugoden uspeh. Z zdravniške strani o tem poročajo: Poskusi prof. Delbeta so gotovo zanimivi, toda ker ne trajajo dalje nego eno leto, se ne da še izreči nobena definitivna sodba. Zato bo dobro počakati, kaj prinesejo nadaljni poskusi. Smrt v narkozi se razmeroma jako redko pripeti. Na 10.000 do 20.000 narkoz se računa en smrtni slučaj! V enem letu je napravil prof. Delbet morda kakih 200 do 300 poskusov svoje narkoze. Tako omejena statistika po imenovanih številkah ne pove še nič.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Dlavska tiskovna družba v Ljubljani** je vršila svoj redni občni zbor dne 24. t. m. v Ljubljani v hotelu »Ilirija«. Predsednik družbe sodrug Anton Kristan je otvoril zbor, konstatiral sklepčnost ter prečital dnevni red poročila načelstva ter letni zaključek sta se soglasno odobrila. Pri točki »likvidacija družbe« se je soglasno sklenilo, da družba likvidira. Likvidatorjem so se izvolili vsi dosedanja člani načelstva. Sprejel se je na to soglasno predlog: **Vysa aktivna in pasiva se odda založbi »Zarja«, ki za deleže po 25 kron deljive da 25 kronске obveznice »Zarje«.** — Delavska tiskovna družba v Ljubljani je s tem nehala. Njeno delo je prevzela založba »Zarje«. O »Delavski tiskovni družbi v Ljubljani« je »Osrednja zveza avstrijskih konzumnih društev« poslala sledeče revizijsko poročilo: »Rezervni sklad znaša 12. avgusta 1911 — 340 K 23 vin., dotira s čistim pribitkom ter z vstopnino članov. Lastni kapital tvori v znesku 5174 K rezervni fond v znesku 340 K 23 vin., spupno tedaj 5504 K 23 v. Poleg tega pa je še tujega kapitala v znesku 2349 K uporabljenega. Razmerje med lastnim in tujim kapitalom je 2 in en četrt: I tedaj prav ugodno! Zaloga je proti škodi primerno zavarovana. Knjige in denar pravilno oskrbovan. Knjigovodstvo odgovarja povsem obsegu obrata. Vse knjige — razven blagajne kontrolne knjige — vodi načelnik. Knjigovodstvo je pregledno, čedno, v redu. Vsi poskusi so končali z ugodnim rezultatom. Gotovina v blagajni se je viemala s saldov blagajnične knjige. Računski zaključek je pravilno sestavljen po vzoru zaključkov, ki jih je uvedla Osrednja zveza. V bilanco so postavljene vse vrednote popolnoma pravilno po izvršeni inventuri. Uspeh revizije more — zlasti v finančnem oziru — biti označen kot zelo povoljen.« — Na Dunaju 16. marca 1912. — Dr. Karl Renner, t. č. predsednik. — W. Wilhelm, t. č. tajnik. — A. Wondrak, t. č. revizor. — Kakor se razvidi je bila Delavska tiskovna družba vzoren zavod. Sedaj postane in bo isto založba »Zarje«. Želeti je, da bi se slovensko delavstvo oklenilo založbe z vsjo ljubeznijo, ki jo plemeniti namen njeni potrebujejo in zaslužijo. Bodi vsak zavedni slovenski proletarec saj z eno obveznico udeležen pri založbi »Zarje«.

— **»Sta« ali »ste«.** (Dopis iz Novega mesta.) Neverjetno velika mizerija vlada v ljudskem šolstvu na Kranjskem. Zasilne šole v razpadajočih podrtjih in v vlažnih kletih, cela kopa zloglasnih enorazrednic, celo krdelo formalno izprašanih, pa tudi dejansko nesposobnih učiteljev; menihov, starih organistov, upokojenih orožnikov in drugega takega cvetja, vse to služi v lepšo dekoracijo in v povoljniji prospeh naših ljudskošolskih razmer. — Tako je seveda popolnoma tudi v redu, lepo in prav, da imajo novomeško deško ljudsko šolo, ki naj bi služila v prvi vrsti bodočim gimnazijcem v pripravo, neizprašani očetje frančiškani v svojih rokah. Kakšne učne moči se nastavlajo na tej šoli, na to, nimajo ne krajne, ne okrajne, ne deželne šolske oblasti nikakega vpliva, edina kompetentna oblast je redovna oblast; ta učitelje patre po svoji volji imenuje in nastavlja, deželni šolski svet ima samo pravico odobrenja, katera pravica pa je v naši deželi enaka izpolnjevanju strogega ukaza. Kakšnim kapacitetam pride na ta način naša deca v šolo, v to naj služi naslednji primer: Vsa novejša literatura, pa tudi šolska berila in slovnice že dobro desetletje ne rabijo več v dvojni za ženski in srednji spol veznika »ste«, temveč dosledno »sta«. Pričakovati bi bilo, da se ukloni tudi g. frančiškani tej tudi v šolskih knjigah upeljani obliki in da jo pater drugega razreda ne črta učencem za glavno napako. A ta vrli jezikoslovec, ki je — nota bene — eden izmed boljših novomeških učiteljev — frančiškani, se še ni povzpel tako daleč. Podpisane in najbrže tudi drugih prav nič ne srbli, ako se navdušuje za »ste« kak trgovec, obrtnik ali delavec, učitelj pa ima sveto dolžnost, držati se od šolskih oblasti potrjenih knjig, ker sicer pride pri kontroli o pravilnosti jezika in — pravičnosti učenčevega klasificiranja učene samo in tudi vsi drugi zainteresovani do mnenj, ki izpodkopujejo učitelju potrební ugled. Navedeno seveda ni osamljen slučaj, ampak je samo značilen primer, kake vrste učnih moči imamo Novomeščani v častitih očetih frančiškanih. Patru-učitelju drugega razreda pa polagam na srce, naj vzame včasih v roke, če že drugega noče brati, kake mašne bukve novejšega datuma, ker prav gotovo bo tudi v njih lahko nekoliko spopolnil svoje uborno znanje slovenščine. Oče prizadetega dečka.

— **Volilni imeniki v Mostah** so razpoloženi od danes naprej vsak dan od 3. do 5. popoldne, ob nedeljah in praznikih pa od 9. do 11. popoldne — tako je odredil Orazem, da opehari v izrecno delavski občini delavce za volilno pravico. Zakaj reklamacija je delavcem, ki delajo do 6. po tovarni, s to župansko odredbo onemogočena. Od okrajnega glavarstva pričakujemo, da ukaže Orazmu razgrniti volilne imenike ob takem dnevnem času, da se bo delavstvo lahko prepračilo, če je v imeniku ali ne. — Vse sodruge pa pozivljamo, da takoj pogledajo, če jih gerent ni izpustil iz volilnega imenika!

— **Z Viča. (Klerikalna godba.)** Godba naših klerikalcev dobro napreduje. V pondeljek popoldne so igrali po javni cesti iz Gilne na Brezovico, in sicer tako intimno, da so klerikal. in klerikalke kar na cesti plesali. S prižnic nam venomer razlagajo, kako pregrešen, da je ples zlasti v postu, in kako pregrešna je muzika, ki ljudi v greh zapeljuje. Ampak pregrešno je le za delavstvo in za kmetsko ljudstvo; klerikalci lahko muzicirajo in plešejo, brez škode za svojo dušo.

— **Jesenice.** V nedeljo popoldne ob 10. se vrši ustanovni občni zbor podružnice kranjske zveze »Vzajemnosti« v gostilni pri Jelenu. Sodrug prihitite vsi na ustanovni shod!

— **Za Koroško Belo** in okolico se ustanovi podružnica »Vzajemnosti« v nedeljo ob pol 4. popoldne. Natančneje naznanilo prinesemo jutri!

— **Jez v Gruberjevem prekopu** poleg domobranske vojašnice mora biti do konca prihodnjega meseca gotov. Urejen bo tako, da se bodo po potrebi odpirale in zapirale zatvornice z električnim tokom.

Mezno gibanje slovenskih rudarjev.

Kakor smo že večkrat poročali med brzojavnimi vestmi, je trboveljska premogokopna družba odgovorila na zahteve zagorskih, trboveljskih in hrastinskih rudarjev po zvišanju plače. S svoje bogate, z milijoni obložene mize, ki so jih nagromadili brezmerno izkoriščani rudarji, je vrгла drobtinico v obliki petodstotnega povišanja plače. Ali naj se delavstvo zadovolji s to drobtinico z mize razkošnega bogastva ali ne — o tem bodo odločevali rudarski shodi v nedeljo, pred temi pa bo konferenca zaupnikov temeljito prereševala odgovor in položaj, ki ga je povzročil.

Odločitev pade torej v nedeljo. Brez ozira na neznatnost približaja pa moramo z ogorčenjem konstatirati, da je dunajski upravni svet trboveljske premogokopne družbe zagrešil v svojem odgovoru nesramnost prve vrste! V svojem odgovoru namreč očita delavcem infamno očitane, da v rudniku niso storili tistega dela kakor bi ga bili lahko. Ali sllišite, rudarji? Ko se vračate iz jame domov, ste pokriti čez in čez s premogovim prahom, na rami nesete spodnje hlače, vse premočene od potu pri delu, vaš korak je truden in telo vse izmučeno od naporenega dela — tu pa vas zmernajši kapitalistični mogotci, ki jim ustvarjate milijonessvojimi žulji in s svojim znojem, t miljonskotežki imenitniki vam torej očitajo, da pasete lenobo! Zdej veste, koliko so vredne bajke »dobrosrčnosti vaših gospodarjev, zdaj vam je znano, kako bi se vam godilo, ako bi se zanašali na »dobro« voljo trboveljske premogokopne družbe. Jasno pa vam mora biti, da si boste priborili svoje pravice in človeške delovne ter mezne razmere samo po eni poti. In ta pot je **vaša lasna moč, združena v čvrsti strokovni organizaciji.**

Kljub tej nezaslišani nesramnosti pa ima trboveljska premogokopna družba dovolj drzno čelo, da govori o nekakšni »žrtvi«, če vrže rudarjem tisto borno petodstotno drobtino s svoje miljonske mize. Ampak vsakdo, ki ima kolikaj možganov v glavi, si bo brez najmanjše težave napravil pravo sodbo o tej zlagani bajki, ki hoče pripovedovati o »žrtvi« trboveljske premogokopne družbe.

Pa še eden se je oglasil, ki je oznanil strmečemu svetu, da se rudarjem nikakor ne godi zelo slabo; povedal je, da imajo kopači v Trbovljah po 4 krone 50 vinarjev plače na šilt. In kdo je bil znanik te trboveljskim rudarjem doslej nepoznane resnice? Bil je ljubljanski »Slovenski Narod«, ki si je dal brzojaviti to famozno vest iz Trbovelj. Mi smo se ob brzojavki prav resno vprašali: Ali zbija nekdo nedopustno šalo s »Sl. Narodom« ali pa je iz kakršnekoli zlobnosti brzojavil to laž o mezdni Eno kakor drugo se mora obsoditi in »Slov. Narod« bo modro ukrenil, ako stvojeja poročevalca tozadevno pouči.

Rudarjem pa priporočamo, da trezno predvarijo sedanjí položaj in upoštevajoč vse okoliščine store svoj sklep.

Rudarskim zaupnikom iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika! Zastopniki podružnice Unije rudarjev avstrijskih iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika ter delegati rudarske zadruge II. skupine omenjenih krajev naj se zbere v petek 29. marca ob 4. popoldne v trboveljskem »Delavskem domu«, da se posvetujejo o odgovoru trboveljske premogokopne družbe na zahteve rudarjev. Ker je ta konferenca izredne važnosti in odločilna za sedanjo mezno gibanje rudarjev v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku, naj se zbere zaupniki polnoštevilno!

Štajersko.

— **Prijeti vlomilci.** Iz Brega pri Ptuj po-ročajo: V eni zadnjih noči je bilo vlomljeno pri posestniku Francu Rogini v Pobrežah. Ukradene je bilo okrog 5 metrskih stotov koruze. Kot tatvine sumljive so zaprli Rudolfa Štrafelo Janeza Klanjšeka in Janeza Fridauerja, med tem ko je več drugih soudeležencev pobegnilo. Ko je pri aretaciji hotel orožnik Zlatar že večkrat prej kaznovanega Fridauerja ukleniti, je ta naglo skočil na njega, ga podrl na tla in ga pričel daviti z levo roko, z desno je pa skušal orožniku Supanu vzeti puško. Fridauerja je sunil orožnik z bajonetom. V tem so priteklo Fri-

Cudovita stavka pri Kapstadt v južni Afriki. Tolmačenje te slike objavimo pozneje.

dauerjeve sestre in mati, ki so izkušale Fridauerja iztrgati orožnikoma in so jima pri tem trgale obleko s telesa. Fridauer je vsled rane z bajonetom obležal in so ga morali spraviti v bolnišnico. Vse obilne tatvine, ki so se dgajale v zadnjem letu v ptujskem okraju, je izvrševala ta družba. Ukradene stvari so tatovi potem prodajali na gotove kupce in denar zapravljali po gostilnah. Več okradenih kmetov si zaradi strahu pred maščevanjem od strani tatov tatvin ni upalo izdati, dasiravno so vedeli za tatove.

Goriško.

— **Zlobnost ali zabitost?** Klerikalna »Gorica« je začela priobčevati nekakšen feljton z naslovom »Socialni demokrat«. Ta pamflet kar mrgoli najraznovrstnejših lažnjivih ali bedastih očitkov napram socialni demokraciji ter sploh napravi na človeka vtisk, kakor da bi ga bil sestavil v najzakotnejši gorski vasí fajmošter svojim ovčicam za strašilo pred socialno-demokracijskim gibanjem. Le poslušajte! Kadar pridejo socialni demokratje na krmilo, tedaj bodo nekateri morda tudi ropali, požigali, uničevali vse, kar jim pride pod roko«. Katoliški poštenjovič, ki je napisal te besede, je ali izredno omejena duša ali pa je prav nekrščanski cigan, ki vedoma laže. In v tem tonu se plete pamflet dalje. Da predočuje katoliški pamfletist boj za osvojebo ljudstva od izkoriščevalcev in zatiralcev kakor nekaj hudodelskega, nas niti ne osupne preveč; saj vidimo že stoletja, kako katoliška cerkev ščiti te reakcije in ovira boj za ljudske pravice. Ampak mi dobro vemo, zakaj sega »Gorica« po takem gnusnem orožju proti socialni demokraciji. Zato, ker klerikalni gospodi na Goriškem zelo moti dušni mir in pokoj veselo napredovanje socialne demokracije. In lepega razvoja socialno-demokracijske stranke na Goriškem ne ustavijo laži in obrekovanja, ki jih leže »Gorica« v svojih predalih. Klerikalizem naj nikar ne smatra ljudstva za tako zabitost, da bi nasedel takim bedastim lažem.

— **Zmaga delavske solidarnosti.** V Zdravščini na Goriškem so stopile tovarniške delavke v stavko, ker jim je tovarniško vodstvo samolastno skržilo zaslužke; stavkujočih delavk je bilo okoli 100. Tovarniško vodstvo je zahteve delavk ugodilo, odpustilo pa je šest delavk, ki so vodile stavko. Tedaj pa so se vse delavke izjavile za solidarne z odpuščenimi delavkami in so odločno povedale, da ne gredo na delo tako dolgo, dokler ne sprejme tovarna njih tovariški nazaj. Čez štiri dni se je tovarna uklonila pred solidarnostjo zavednih delavk in je sprejela vseh šest odpuščenih delavk nazaj na delo.

Trst.

— **Tat streljal na finančnega stražnika.** Finančni stražnik Ivan Lorenzutti je opravljal v prosti luki blizu Barkovelj svojo ponočno službo. Kar se mu zazdi, da se nekaj pregiblje v nekem vagonu. Ore bližje in res zapazi človeka. Ko mu zaukaže, naj se ne gane, skoči malovrednež nanj in ga začne daviti. Lorenzutti potegne sabljo, da bi se branil; v tem je pa že napadalec bliskoma potegnil revolver, ga nameril in sprožil ter Lorenzuttija nevarno ranil, potem pa zbežal. Ranjeni stražnik je imel še toliko moči, da je prišel do bližnjega svojega tovariša, kateremu je sporočil, kaj se je zgodilo. Na telefoničen poziv je prišel zdravnik, ki je dal ranjenca prepeljati v bolnišnico, kjer so ga takoj operirali. Napadaleca še niso izsledili.

— **Voz zmečkal otroka.** 36letni voznik Anton Rigolli je dobil ukaz od svojega gospodarja, da naj prepelje na njivo Mihaela Vejket pri sv. Mariji Magdaleni 45 škatelj gnilih pomeranč in limon za gnoj. Rigolli je vzel seboj na voz tudi svojega 10letnega sina in njegovega prijatelja Viktorja Antonini, starega 9 let. Ko je bil Rigolli že blizu določenega kraja, so pa kar naenkrat začeli konji silno teči. Cesta gre namreč navzdol in voz je bil težak. Tedaj je po deček Antonini padel z voza in zadnje je kolo mu je šlo čez glavo. Anton Božič, ki je videl ta prizor, je prihitel, pa se je moral kar umakniti, taka strahota se je pokazala njegovim očem: Glava dečkova je bila popolnoma zmečkana. Prizor je tako presunil Božiča, da ni mogel niti govoriti. Ko se je posrečilo Rigol-

Znih političnih vprašanjih, in tudi na važne izdatke se ne more misliti, dokler odsek ne dela.

Posl. Korytowski odgovarja, da so v proračunskem odseku velike težave. Gledal bo pa, da se sporazume z vlado, da bo mogel odsek po praznikih delati.

S tem se zaključuje seja. Jutri se prične prvo čitanje zakona o vodnih cestah. Vpisalo se je veliko govornikov.

Lurška pravljica.

Spisal dr. Rouby, ravnatelj blaznice v Alžirju. (Dalje.)

Vnanjega sveta zanjo ni bilo več; široko odprte oči niso videli ničesar več, tako da si se lahko postavil med njo in kolucinacijo, ne da bi te bila opazila; nje ušesa so slišale šumenje, ne da bi razločila posamezne glasove; nje koža je bila neobčutljiva in nobene bolečine ni čutila, če ji je plamen sveče olizal prst.

Na obličju se je pokazal izraz neizrekljive sreče, in nje široko odprte oči so razodevale obožavanje in blaženost, dočim so usta izražala zamaknenje. Tako lepa je postala, kakor da je vse nje bitje ozarjeno.

Nekaj minut je Bernadeta osredotočila svojo pozornost na belo vizijo, kakor da je umrla za vnanji svet.

Na koncu periode so ji udarile, ne da bi se bil izpremenil izraz sreče v obrazu, debele solze iz oči in se ji točile po obleki.

Potem je Bernadeta globoko vzdihnila in se prebudila. Kriza, ki je trajala četrto ure, je minila. Vstala je in ne da bi se menila za množico, ki jo je obdajala in pričakovala vse kaj drugega, se je vrnila domov. Ampak njen spomin, ki med vizijo ni izgubil, je ohranil najmanjše podrobnosti prikazni tako natančno, da jih je vse svoje žive dni vedno enako pripovedovala, ne da bi se kdaj zapletla v protislovja.

Tako je nastajala ekstaza Bernadete ob štirinajstih vizijah.

(Dalje prihodnjič.)

ZADNJE VESTI.

OBSTRUKCIJA V GRAŠKEM OBČINSKEM SVETU.

Socialni demokratje proti najemniškemu vinarju.

Gradec, 28. marca. Včeraj se je sešel graški občinski svet na izvenredno sejo. Ker večina vztraja pri najemniškem vinarju, so začeli socialni demokratje z obstrukcijo, da preprečijo to krivico, ki bi zadela predvsem revnejše najemnike. Obstrukcija se je začela ob tri četrt na pet in je trajala do osmih zvečer, ko je župan zaključil sejo in naznanil, da bo prihodnja seja danes ob 4. popoldne.

OGRSKA KRIZA.

Nova formula.

Budimpešta, 28. marca. Franc Košut je našel baje novo formulo za rezervistovsko resolucijo, ki je baje sprejemljiva.

Khuenova avdientca.

Budimpešta, 28. marca. Uspeh včerajšnje konference grofa Khuena s Košutom je ta, da je Khuen prelozil potovanje na Dunaj, kamor je nameraval oditi snoči. Avdientca pri cesarju bo vsled tega v petek.

Khuenov neuspeh.

Budimpešta, 28. marca. Konferenci grofa Khuena s Košutom je prisostvoval tudi podpredsednik Košutove stranke, ki je izjavil, da se mora smatrati položaj za brezupen, ker obstoje stvarne ovire nepremagljivih težkoč. Po konferenci s Košutom se je posvetoval Khuen z Andrassyjem, ki je izjavil, da je Košutov predlog neprimeren za rešitev krize. Andrassyjevo glasilo „Magyar Hirlap“ piše, da se je Khuenova misija popolnoma ponesrečila.

ŽENSKA VOLILNA PRAVICA.

Praga, 27. marca. Pododsek nacionalno politične komisije deželnega zbora je končal posvetovanje o ženski volilni pravici. Sklenil je, da ohranijo ženske aktivno volilno pravico v volilnih okrajih veleposestva, mest in kmečkih občin v dosedanji obsežnosti, samo žene v Pragi in Libercu dobe vbodoče aktivno volilno pravico. Predlog, da se da ženam pasivna volilna pravica, je bil odklonjen z večino glasov.

VOLILNA REFORMA NA FRANCOSEKEM.

77 poslancev manj.

Pariz, 27. marca. Zbornica je sprejela s 536 proti 22 glasovom določilo, da pride na vsakih 22.500 volilcev en poslanec in nadalje en poslanec na ulomek tega števila, ako znaša ta ulomek najmanj 11.250. Vsled tega bo štela zbornica 77 poslancev manj.

MONOPOLIZIRANO ZAVAROVANJE.

Rim, 28. marca. Senat je sprejel zakonski načrt o monopoliziranju zavarovanja.

SPLOŠNA STAVKA ANGLEŠKIH RUDARJEV.

Brezuspešna pogajanja.

London, 28. marca. Pogajanja med rudarji in rudniškimi lastniki so se popolnoma izjalovila. Upanje na poravnavo je neznanost. Rudarji iz južnega Walesa naznanjajo izbruh stavke prevoznikov in železniških delavcev. Položaj se je poostрил.

Minimalna mezda v zbornici.

London, 28. marca. Predlog delavske stranke, naj se postavi v zakonski načrt minimalna mezda pet šilingov, je večina odklonila s 326 proti 83 glasovom. Posvetovanje je trajalo

do jutranjih ur. Slednjič se je sprejel zakon o minimalni mezdi z 213 proti 48 glasovom. Delavska stranka je glasovala proti. Govornik delavske stranke MacDonald je izjavil, da bi bil zakon napravljen konec stavki, ako bi se bila vanj dala postavka pet šilingov minimalne plače. Tako pa ne more reči delavcem, da gre do lahko na delo, ker jim zakonski načrt ne izpolnjuje njih zahteve. Zakonski načrt je zgrešil svoj namen.

ITALIJSKO-TURŠKA VOJNA.

Novo rusko posredovanje.

Turin, 28. marca. „Gazetta del popolo“ poroča iz Pariza, da je predložil ruski vnanji minister Sasonov nov predlog nemški, angleški in avstro-ogrski vladi, ki hoče pritisniti na Turčijo, da sprejme italijanske mirovne pogoje.

Posredovanje velevlasti?

Pariz, 28. marca. Iz londonskega vira poročajo: Velevlasti se posvetujejo o novem koraku, ki bi ga napravile v Carigradu. Ta korak je najbrže posledica italijanskih priprav za odločno pomorsko akcijo.

Italijansko brodovje.

Milan, 28. marca. „Secolo“ poroča, da je izsilil oddelek italijanskega brodovja vhod v Dardanele(?) in potopil turško bojno ladjo. Vest še ni potrjena; oddelek italijanske mornarice je odplul iz Specie, spremlja ga dvajset prevoznih ladij.

Bitka pri Derni.

Milan, 28. marca. V noči od 21. do 22. t. m. so Turki in Arabci srdito napadli italijanske utrdbe pred Derno. Boj je besnel do jutranjih ur. Kljub močnemu streljanju so prišli Arabci do 400 metrov bližine pred italijansko obrambno črto. Šele ob dnevnem svitu je prisililo italijansko topništvo sovražnika, da se je umaknil, na bojišču je pustil okolo 90 mrtvih in ranjenih.

Italijani reknoscirajo.

Carigrad, 28. marca. Notranji minister je dobil poročilo, da tri italijanske bojne ladje reknoscirajo pred Sirijo.

RUSIJA.

Sasonov gre?

Peterburg, 28. marca. Stališče vnanjega ministra Sasonova je omajano. Dvomijo, da še ostane na svojem mestu do prihodnjega duminega zasedanja.

ZRAKOPLOVSTVO.

Tri smrtne žrtve.

Düsseldorf, 27. marca. Včeraj popoldne je teletnil letalec Kleine iz Monakova na holzheimski pusti s svojim dvokrovnim aparatom na zemljo iz višine 100 metrov. Motor mu je razdrobil lobanjo in je umrl na prevozu v bolnico.

Sebastopol, 28. marca. Na letalnih vajah sebastopoljske vojaške letalne šole je treščil podporočnik Albokrinov s pasažirjem na tla. Obadva sta bila mrtva.

POPLAVA V BEROLINSKI PODZEMELJSKI ŽELEZNICI.

Berolin, 27. marca. Ker je bila Spreva močno narastla, je poplavila berolinsko podzemeljsko železnico voda; delavci so se pravočasno rešili. Škoda je znatna. Promet med Leipzigerplatz in Spittelmarkt se bo moral prekiniti najbrž za štiri tedne.

TURŠKE VOLITVE.

Krvavi izgred.

Solun, 28. marca. Vsled strastne volilne agitacije je prišlo v solunski okolici do krvavih izgredov. V Langoco je prišlo vojaštvo. Orožniki so baje ustrelili devet oseb; poslali so zdravnike, da obvežejo ranjence.

SMRT RUDARJEV.

82 mrtvih.

Bluefield (Amerika, zahodna Virginija), 28. marca. V tukajšnjem rudniku so eksplodirali jamski plini. Rešili so 10 rudarjev, mrtvih pa so spravili doslej 82 na dan.

REVOLUCIJA V PARAGVAJU.

Glavno mesto v revolucionarnih rokah.

Novi Jork, 27. marca. Iz Buenos Ajresa poročajo, da so zavzeli revolucionarji po dolgem in krvavem boju glavno paragvajsko mesto Asuncion. Predsednik republike in ministri so zbežali deloma na ladjah, deloma so se zatekli v tuja poslaništva.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in salaga založba Zarje.

Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Listnica uredništva.

Anonimni dopisi romajo v koš.

Oblastveno koncesionirana posredovalnica

za mestno zastavljalnico.

Posreduje za vsa v zastavljalno stroko spadajoče posle. Pojasnila brezplačno.

Fran Bergant

v Ljubljani

Kolodvorska ulica šte. 6.

Velikonočne razglednice

pošilja

na izbiro

L. PEVALEK, Ljubljana

Židovska ulica.

Tudi vse drugačne razglednice, pisalne potrebnščine, tiskovine po jako nizkih cenah.

Martin Kralj

čevljar in izdelovalec gornjih del Ljubljana, Wolfova ulica 12

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje hitro, točno in solidno.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo, „

Kušar, „

Podboj, „

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šešark, Selenburgova ulica.

Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Židovska ulica.

Kleinstejn, Jurčičev trg.

Wisiak, Gosposdska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilserjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glince.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Občno konzumno društvo v Zagorju

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom)

naznanja svojim članom, da se bode vršil

izredni občni zbor

dne 31. marca 1912 ob pol 4. uri popoldan v dvorani gosp. Riharda Mihelčiča na Toplicah.

Dnevni red:

1. Preosnova zadružnih pravil § 80.
2. Okrožnica članov.
3. Volitev 9 nadzornikov in 4 namestnikov.
4. Slučajnosti.

Vstop je dovoljen samo članom, ki naj prinesejo s seboj članske knjige da se z njimi izkažejo.

V Zagorju, dne 18. marca 1912.

Za nadzorništvo:

Anton Rupnik,

zapisnikar.

Ivan Wallend,

predsepnik.

Delavska tiskovna družba v Ljubljani

priporoča svojo eliko zalogo brošur in knjig.

Cenovnik založnih knjig in knjižic se dobiva na zahtevo zastonj in poštne prosto.

Del. glavnic: K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša).

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2%.